

Lagrådsremiss

Vissa regler om ränta i samband med återkrav

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 30 november 2006

Cristina Husmark Pehrsson

Kjell Rempler
(Socialdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen lämnas förslag som möjliggör för Försäkringskassan att debitera ränta vid återkrav av socialförsäkringsförmåner. Förslagen innebär att personer som har visats vara skyldiga att återbetala en socialförsäkringsförmån och som har kommit överens med Försäkringskassan om en avbetalningsplan eller har fått anstånd med betalningen av beloppet skall debiteras ränta. Räntan motsvarar då statens utlåningsränta med ett tillägg av två procentenheter. Vidare skall personer som är återbetalningsskyldiga för en socialförsäkringsförmån och som inte återbetalat beloppet i rätt tid kunna debiteras dröjsmålsränta, om det inte finns särskilda skäl mot det. Dröjsmålsräntan motsvarar då den av Riksbanken fastställda referensräntan med ett tillägg av åtta procentenheter.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2007.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag	6
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till personer med funktionshinder	7
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn	8
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård	9
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare	11
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön.....	13
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret	14
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:16) om försäkring mot vissa semesterlönekostnader	15
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:389) om assistansersättning.....	16
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag	17
2.12	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd	19
2.13	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.....	21
2.14	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:702) om garantipension	23
2.15	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag	24
2.16	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799).....	25
2.17	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn.....	27
2.18	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.....	29
3	Ärendet och dess beredning.....	30
4	Bakgrund	30
5	Skyldighet att betala ränta vid återkrav av socialförsäkringsförmåner	32
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	38
7	Konsekvenser av förslagen.....	38

8	Författningskommentar	39
	Bilaga 1 Arbetsgruppens förslag	44
	Bilaga 2 Förteckning över remissinstanserna.....	45

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag,
3. lag om ändring i lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till personer med funktionshinder,
4. lag om ändring i lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn,
5. lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård,
6. lag om ändring i lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare,
7. lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön,
8. lag om ändring i lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret,
9. lag om ändring i lagen (1993:16) om försäkring mot vissa semesterlönekostnader,
10. lag om ändring i lagen (1993:389) om assistansersättning,
11. lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag,
12. lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd,
13. lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
14. lag om ändring i lagen (1998:702) om garantipension,
15. lag om ändring i lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag,
16. lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799),
17. lag om ändring i lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn, och
18. lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall införas två nya paragrafer, 20 kap. 4 b och 4 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap.

4 b §

Om en person som har befunnits återbetalningsskyldig enligt 4 § har träffat avtal med Försäkringskassan om en avbetalningsplan eller har medgetts anstånd med betalningen av det återkrävda beloppet, skall ränta tas ut på beloppet. Räntan skall tas ut efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

4 c §

Om ett belopp som har återkrävts enligt 4 § inte betalas i rätt tid skall dröjsmålsränta tas ut på det återkrävda beloppet, om det inte finns särskilda skäl mot det. För uttag av dröjsmålsränta gäller i tillämpliga delar räntelagen (1975:635).

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.
 2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag

Härigenom föreskrivs att 12 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §¹

Har någon genom oriktiga uppgifter eller annorledes förorsakat att allmänt barnbidrag för visst barn obehörigen utgått eller har någon eljest obehörigen eller med för högt belopp uppburit sådant bidrag och har han skäligen bort inse detta, skall återbetalning ske av vad för mycket utbetalats, där ej i särskilt fall Försäkringskassan finner anledning föreligga att helt eller delvis eftergiva återbetalningsskyldighet.

Har återbetalningsskyldighet ålagts någon enligt första stycket, må vid senare utbetalning till honom i avräkning å vad för mycket utgått innehållas skäligt belopp.

Om en person som har befunnits återbetalningsskyldig enligt första stycket har träffat avtal med Försäkringskassan om en avbetalningsplan eller har medgettts anstånd med betalningen av det återkrävda beloppet, skall ränta tas ut på beloppet. Räntan skall tas ut efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

Om ett belopp som har återkrävts enligt första stycket inte betalas i rätt tid skall dröjsmålsränta tas ut på det återkrävda beloppet, om det inte finns särskilda skäl mot det. För uttag av dröjsmålsränta gäller i tillämpliga delar räntelagen (1975:635).

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.
 2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2004:799.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till personer med funktionshinder

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till personer med funktionshinder skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Föreskrifterna i 20 kap. 10–13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av Försäkringskassans beslut samt överklagande av Försäkringskassans och domstols beslut skall tillämpas i ärenden om bidrag som avses i 1 §.

5 §¹

I ärenden om bidrag som avses i 1 § tillämpas följande bestämmelser i lagen (1962:381) om allmän försäkring:

– 20 kap. 4 § första och andra styckena om återbetalningsskyldighet,

– 20 kap. 4 b och 4 c §§ om ränta,

– 20 kap. 10–13 §§ om omprövning och ändring av Försäkringskassans beslut samt överklagande av Försäkringskassans och domstols beslut.

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2004:816.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

I fråga om bidrag enligt denna lag tillämpas även följande bestämmelser i lagen (1962:381) om allmän försäkring

20 kap. 3 § tredje stycket om indragning eller nedsättning av ersättning,

20 kap. 4 § om återbetalningsskyldighet,

20 kap. 4 b och 4 c §§ om ränta,

20 kap. 5 § om preskription,

20 kap. 8 § första–tredje styckena och 9 § om skyldighet att lämna uppgifter,

20 kap. 8 § fjärde stycket om utredningsåtgärder,

20 kap. 10–13 §§ om omprövning och ändring av beslut samt om överklagande.

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2004:817.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Försäkringskassan skall besluta om återbetalning av ersättning, om den som mottagit ersättning genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller på något annat sätt har förorsakat att ersättning har lämnats felaktigt eller lämnats med för högt belopp. Detsamma gäller om ersättning i annat fall har lämnats felaktigt eller med för högt belopp och mottagaren skäligen borde ha insett detta. Om det finns särskilda skäl, får Försäkringskassan helt eller delvis efterge belopp som skall återbetalas.

Om återbetalningsskyldighet har ålagts någon enligt första stycket, får Försäkringskassan vid senare utbetalning till denne hålla inne ett skäligt belopp i avräkning på vad som har utgetts för mycket.

Avdrag på en ersättning enligt denna lag får vidare göras om någon enligt beslut av Försäkringskassan eller Premiepensionsmyndigheten är återbetalningsskyldig för en ersättning som har utgetts på grund av en annan författning. Har avdrag gjorts med anledning av beslut om återbetalningsskyldighet av premiepension skall det avdragna beloppet överlämnas till Premiepensionsmyndigheten.

Om en person som har befunnits återbetalningsskyldig enligt första stycket har träffat avtal med Försäkringskassan om en avbetalningsplan eller har medgetts anstånd med betalningen av det återkrävda beloppet, skall ränta tas ut på beloppet. Räntan skall tas ut efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

Om ett belopp som har återkrävts enligt första stycket inte betalas i rätt tid skall dröjsmålsränta tas ut på det återkrävda beloppet, om det inte finns särskilda skäl mot det. För uttag av dröjsmålsränta gäller i tillämpliga delar räntelagen (1975:635).

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

¹ Senaste lydelse 2004:818.

2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §¹

Försäkringskassan skall besluta om återbetalning av ersättning, om den som tagit emot ersättning genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller på annat sätt har förorsakat att ersättning har utgetts felaktigt eller med för högt belopp. Detsamma gäller om ersättning i annat fall har utgetts felaktigt eller med för högt belopp och mottagaren skäligen borde ha insett detta. Om det finns särskilda skäl, får Försäkringskassan medge befrielse helt eller delvis från återbetalningsskyldighet.

Om återbetalningsskyldighet har ålagts någon enligt första stycket, får Försäkringskassan vid senare utbetalning till denne hålla inne ett skäligt belopp i avräkning på vad som har utgetts för mycket.

Avdrag på en ersättning enligt denna lag får vidare göras om någon enligt beslut av Försäkringskassan eller Premiepensionsmyndigheten är återbetalningsskyldig för en ersättning som har utgetts på grund av en annan författning. Har avdrag gjorts med anledning av beslut om återbetalningsskyldighet av premiepension skall det avdragna beloppet överlämnas till Premiepensionsmyndigheten.

Om en person som har befunnits återbetalningsskyldig enligt första stycket har träffat avtal med Försäkringskassan om en avbetalningsplan eller har medgetts anstånd med betalningen av det återkrävda beloppet, skall ränta tas ut på beloppet. Räntan skall tas ut efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

Om ett belopp som har återkrävts enligt första stycket inte betalas i rätt tid skall dröjsmålsränta tas ut på det återkrävda beloppet, om det inte finns särskilda skäl mot det. För uttag av dröjsmålsränta gäller i tillämpliga delar räntelagen (1975:635).

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

¹ Senaste lydelse 2004:819.

2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön

Härigenom föreskrivs att 26 § lagen (1991:1047) om sjuklön skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 §¹

I fråga om Försäkringskassans handläggning av ärenden enligt 10, 11, 13, 14, 16, 17 och 20 §§ samt 24 § andra stycket och 27 § andra stycket tillämpas följande föreskrifter i lagen (1962:381) om allmän försäkring:

20 kap. 2 a § om provisoriskt beslut,

20 kap. 3 § tredje stycket om indragning eller nedsättning av ersättning,

20 kap. 4 § om återbetalningsskyldighet,

20 kap. 4 b och 4 c §§ om ränta,

20 kap. 5 § om preskription,

20 kap. 6 § om förbud mot utmätning och om överlåtelse,

20 kap. 8 § första–tredje styckena och 9 § om skyldighet att lämna uppgifter,

20 kap. 8 § fjärde stycket om utredningsåtgärder,

20 kap. 9 a § om undantag från sekretess.

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2004:1241.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

I fråga om familjebidrag och dagpenning tillämpas 20 kap. 10–13 §§ om omprövning och ändring av beslut samt om överklagande i lagen (1962:381) om allmän försäkring:

Beträffande familjebidrag tillämpas dessutom följande bestämmelser i lagen om allmän försäkring

- 20 kap. 2 a § om förordnande till dess slutligt beslut kan fattas,
- 20 kap. 3 § tredje stycket om indragning eller nedsättning av ersättning,
- 20 kap. 4 § om återbetalningsskyldighet,
 - 20 kap. 4 b och 4 c §§ om ränta,
- 20 kap. 5 § om preskription,
- 20 kap. 8 § första–tredje styckena och 9 § om skyldighet att lämna uppgifter,
- 20 kap. 8 § fjärde stycket om utredningsåtgärder.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.
 2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2004:823.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:16) om försäkring mot vissa semesterlönekostnader

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1993:16) om försäkring mot vissa semesterlönekostnader skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

I fråga om Försäkringskassans handläggning av ärenden enligt denna lag tillämpas följande föreskrifter i lagen (1962:381) om allmän försäkring:

20 kap. 2 a § om provisoriskt beslut,

20 kap. 4 § om återbetalningsskyldighet,

20 kap. 4 b och 4 c §§ om ränta,

20 kap. 5 § om preskription,

20 kap. 6 § om förbud mot utmätning och om överlåtelse,

20 kap. 8 och 9 §§ om uppgiftsskyldighet,

20 kap. 9 a § om undantag från sekretess.

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2004:825.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:389) om assistansersättning

Härigenom föreskrivs att 16 § lagen (1993:389) om assistansersättning skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §¹

Försäkringskassan skall besluta om återbetalning av assistansersättning, om den som erhållit ersättning eller hans ställföreträdare genom att lämna oriktiga uppgifter eller genom att underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller på annat sätt har förorsakat att ersättning har lämnats felaktigt eller med för högt belopp. Detsamma gäller om ersättning i annat fall har lämnats felaktigt eller med för högt belopp och den som erhållit ersättning eller hans ställföreträdare skäligen borde ha insett detta. Om det finns särskilda skäl får Försäkringskassan efterge kravet på återbetalning helt eller delvis.

Vid en senare utbetalning till någon som skall betala tillbaka ersättning enligt första stycket får Försäkringskassan hålla inne ett skäligt belopp i avräkning på vad som har lämnats för mycket.

Om en person som har befunnits återbetalningsskyldig enligt första stycket har träffat avtal med Försäkringskassan om en avbetalningsplan eller har medgetts anstånd med betalningen av det återkrävda beloppet, skall ränta tas ut på beloppet. Räntan skall tas ut efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

Om ett belopp som har återkrävts enligt första stycket inte betalas i rätt tid skall dröjsmålsränta tas ut på det återkrävda beloppet, om det inte finns särskilda skäl mot det. För uttag av dröjsmålsränta gäller i tillämpliga delar räntelagen (1975:635).

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2004:827.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag

Härigenom föreskrivs att 22 och 28 §§ lagen (1993:737) om bostadsbidrag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Bestäms det slutliga bostadsbidraget till högre belopp än vad som för samma år har betalats ut i preliminärt bidrag, skall skillnaden betalas ut. Bestäms det slutliga bostadsbidraget till lägre belopp än vad som för samma år har betalats ut i preliminärt bidrag, skall skillnaden betalas tillbaka.

Belopp under 1 200 kronor skall inte betalas ut eller betalas tillbaka.

På belopp som skall betalas ut eller betalas tillbaka enligt första stycket skall *avgift och ränta* betalas i enlighet med föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

På belopp som skall betalas ut eller betalas tillbaka enligt första stycket skall *ränta respektive avgift* betalas i enlighet med föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

28 §²

Försäkringskassan skall besluta om återbetalning enligt 22 § och om återbetalning av bostadsbidrag som i övrigt har lämnats felaktigt eller med för högt belopp. Om det finns särskilda skäl för det får Försäkringskassan efterge krav på återbetalning helt eller delvis. Vid bedömning av om sådana skäl föreligger skall särskilt beaktas sökandens och dennes medsökandes förmåga att kunna betala tillbaka bidraget. För att rätten till eftergift skall kunna prövas skall skyldigheten enligt 24 § att anmäla ändrade förhållanden ha fullgjorts av sökanden och dennes medsökande. Om de inte har anmält ändrade förhållanden kan eftergift ändå prövas om de skäligen inte borde ha insett att de var skyldiga att göra en sådan anmälan. Om sökanden eller dennes medsökande medvetet eller av oaktsamhet lämnat felaktiga uppgifter till grund för bedömningen av rätten till bostadsbidrag, får kravet på återbetalning inte efterges.

Vid en senare utbetalning av bostadsbidrag eller annan ersättning som skall betalas ut av Försäkringskassan till någon som skall betala tillbaka bidrag enligt första stycket får Försäkringskassan hålla inne ett skäligt belopp i avräkning på vad som har lämnats för mycket.

Om en person som har befunnits återbetalningsskyldig enligt första stycket har träffat avtal med Försäkringskassan om en avbetalningsplan eller har medgetts anstånd med betalningen av det återkrävda beloppet, skall ränta tas ut på beloppet. Räntan skall

¹ Senaste lydelse 2004:828.

² Senaste lydelse 2004:828.

tas ut efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

Om ett belopp som har återkrävts enligt första stycket inte betalas i rätt tid skall dröjsmålsränta tas ut på det återkrävda beloppet, om det inte finns särskilda skäl mot det. För uttag av dröjsmålsränta gäller i tillämpliga delar räntelagen (1975:635)

Ränta skall inte tas ut på sådan avgift som avses i 22 § tredje stycket.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.
 2. De nya bestämmelserna i 28 § tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd

Härigenom föreskrivs att 15, 20 och 41 §§ lagen (1996:1030) om underhållsstöd skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §¹

Om det inte utan dröjsmål kan avgöras om någon har rätt till underhållsstöd men det finns sannolika skäl för att sådan rätt föreligger och underhållsstöd är av väsentlig betydelse för barnet, skall Försäkringskassan, för tiden till dess slutligt beslut kan fattas, besluta att stöd skall betalas ut med ett skäligt belopp.

Om det senare bestäms att underhållsstöd inte skall lämnas eller att stöd skall lämnas med ett lägre belopp än som har betalats ut enligt första stycket, är den som stödet har betalats ut till inte skyldig att betala tillbaka överskjutande belopp i andra fall än när

1. han eller hon genom att lämna oriktiga uppgifter eller genom att inte fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller på annat sätt har förorsakat en felaktig utbetalning, eller

2. han eller hon i annat fall skäligen borde ha insett att utbetalningen var felaktig.

Även i fall som avses i andra stycket kan återbetalningsskyldighet efterges helt eller delvis, om det finns särskilda skäl.

Om en person har befunnits återbetalningsskyldig enligt andra stycket skall ränta tas ut på beloppet. Därvid tillämpas bestämmelserna om ränta i 20 § tredje och fjärde styckena.

20 §²

Har underhållsstöd lämnats felaktigt eller med för högt belopp, skall Försäkringskassan besluta om återkrav av beloppet från den som det har betalats ut till. Om det finns särskilda skäl, får dock Försäkringskassan efterge återkravet helt eller delvis.

Vid en senare utbetalning av underhållsstöd eller annan ersättning som skall betalas ut av Försäkringskassan till någon som skall betala tillbaka underhållsstöd enligt första stycket får Försäkringskassan hålla inne ett skäligt belopp i avräkning på vad som har lämnats för mycket.

Om en person som har befunnits återbetalningsskyldig enligt första stycket har träffat avtal med Försäkringskassan om en avbetalningsplan eller har medgetts anstånd med betalningen av det återkrävda beloppet, skall ränta

¹ Senaste lydelse 2004:829.

² Senaste lydelse 2004:829.

tas ut på beloppet. Räntan skall tas ut efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

Om ett belopp som har återkrävts enligt första stycket inte betalas i rätt tid skall dröjsmålsränta tas ut på det återkrävda beloppet, om det inte finns särskilda skäl mot det. För uttag av dröjsmålsränta gäller i tillämpliga delar räntelagen (1975:635).

41 §

Beslut om återbetalningsskyldighet och ränta får verkställas enligt bestämmelserna i utsökningsbalken.

Beslut om återbetalningsskyldighet och ränta *enligt 21 och 36 §§* får verkställas enligt bestämmelserna i utsökningsbalken.

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 1 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

1 §¹

Försäkringskassan skall besluta om återbetalning av inkomst- eller tilläggspension, om den som uppburit pensionen genom att lämna oriktiga uppgifter eller genom att underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet har orsakat att pensionen har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp. Detsamma gäller om inkomst- eller tilläggspension i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som uppburit pensionen har insett eller skäligen borde ha insett detta.

Har inkomst- eller tilläggspension betalats ut och minskas därefter pensionsrätt eller pensionspoäng på grund av bristande eller underlåten avgiftsbetalning, skall Försäkringskassan besluta om återbetalning av för mycket utbetald pension.

Den som uppburit för mycket inkomst- eller tilläggspension enligt denna lag är skyldig att betala tillbaka utbetald sådan pension endast om beslut om återbetalning har meddelats enligt första eller andra stycket. Om det finns särskilda skäl får Försäkringskassan helt eller delvis efterge krav på återbetalning.

Om en person som har befunnits återbetalningsskyldig enligt första eller andra stycket har träffat avtal med Försäkringskassan om en avbetalningsplan eller har medgetts anstånd med betalningen av det återkrävda beloppet, skall ränta tas ut på beloppet. Räntan skall tas ut efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

Om ett belopp som har återkrävts enligt första eller andra stycket inte betalas i rätt tid skall dröjsmålsränta tas ut på det återkrävda beloppet, om det inte finns särskilda skäl mot det. För uttag

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2004:784.

*av dröjsmålsränta gäller i
tillämpliga delar räntelagen
(1975:635).*

2.14 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:702) om garantipension

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1 § lagen (1998:702) om garantipension skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §¹

För garantipension gäller i tillämpliga delar följande bestämmelser i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension:

- 12 kap. 1 och 2 §§ om ansökan,
- 12 kap. 3 § första stycket samt andra stycket första och andra meningen om återkallelse och minskning,
- 12 kap. 5 § första och andra styckena samt 6 och 8 §§ om utbetalning,
- 14 kap. 1 § första och tredje styckena om återbetalning, och
- 14 kap. 1 § första och tredje styckena om återbetalning *samt fjärde och femte styckena om ränta*, och
- 14 kap. 7–9 §§ om avdrag på pension.

Vid samtidig utbetalning av garantipension och pension enligt lagen om inkomstgrundad ålderspension skall avrundning enligt 12 kap. 5 § andra stycket lagen om inkomstgrundad ålderspension ske på garantipensionen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2002:303.

2.15 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

För handikappersättning och vårdbidrag gäller i tillämpliga delar följande bestämmelser i lagen (1962:381) om allmän försäkring:

- 17 kap. 1 § om sammanträffande av förmåner,
- 20 kap. 2 a–4 §§ om utbetalning, indragning och återbetalning,
 - 20 kap. 4 b och 4 c §§ om ränta,
- 20 kap. 5–7 §§ om preskription, utmätning och skadestånd m.m.,
- 20 kap. 8–9 a §§ om uppgiftsskyldighet m.m.,
- 20 kap. 10 och 10 a §§ om omprövning och ändring, och
- 20 kap. 11–13 §§ om överklagande.

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2002:211.

2.16 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 2 § och 5 kap. 7 § socialförsäkringslagen (1999:799) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §¹

Den som är bosatt i Sverige omfattas även av

1. lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag,
3. lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag,
4. lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till *handikappade*,
5. lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn,
6. lagen (1990:773) om särskilt pensionstillägg till ålderspension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn,
7. lagen (1993:389) om assistansersättning,
8. lagen (1993:737) om bostadsbidrag,
9. lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.,
10. lagen (1996:1030) om underhållsstöd,
11. lagen (1998:702) om garantipension,
12. lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag,
13. lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn i fråga om
 - garantipension till omställningspension och änkepension,
 - efterlevandestöd till barn, och
 - pension enligt 6 kap. 5 § första stycket 2 samma lag eller enligt 4 § andra stycket 2 eller 6 § tredje stycket 2 lagen (2000:462) om införande av lagen om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn, beräknad i förhållande till det antal år som har tillgodoräknats som bosättningsperiod i Sverige, och
14. lagen (2001:853) om äldreförsörjningsstöd.

5 kap.

7 §²

Vid tillämpningen av denna lag skall följande bestämmelser i lagen (1962:381) om allmän försäkring tillämpas:

- 20 kap. 2 a § om provisoriskt beslut,
- 20 kap. 4 § om återbetalning,
- 20 kap. 4 b och 4 c §§ om ränta,
- 20 kap. 8 § om uppgiftsskyldighet för den enskilde,
- 20 kap. 9 § om uppgiftsskyldighet för myndigheter och arbetsgivare m.fl.,
- 20 kap. 10 § om omprövning av Försäkringskassans beslut,
- 20 kap. 10 a § om ändring av Försäkringskassans beslut, och

¹ Senaste lydelse 2001:856.

² Senaste lydelse 2004:780.

20 kap. 11–13 §§ om överklagande av beslut m.m.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.
 2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

2.17 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 5 § lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap. 5 §¹

Försäkringskassan skall besluta om återbetalning av efterlevandepension och efterlevandestöd till barn, om den efterlevande eller den avlidne genom att lämna oriktiga uppgifter eller genom att underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet har orsakat att pensionen eller efterlevandestödet har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp. Detsamma gäller om efterlevandepension eller efterlevandestöd i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som uppburit förmånen har insett eller skäligen borde ha insett detta.

Har efterlevandepension betalats ut enligt denna lag och minskas där efter pensionsrätt eller pensionspoäng enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension på grund av bristande eller underlåten avgiftsbetalning, skall Försäkringskassan besluta om återbetalning av för mycket utbetald pension.

Den som uppburit för mycket efterlevandepension eller efterlevandestöd till barn enligt denna lag är skyldig att betala tillbaka sådan pension eller sådant efterlevandestöd endast om beslut om återbetalning meddelats enligt första eller andra stycket. Om det finns särskilda skäl, får Försäkringskassan helt eller delvis efterge kravet på återbetalning.

Om en person som har befunnits återbetalningsskyldig enligt första eller andra stycket har träffat avtal med Försäkringskassan om en avbetalningsplan eller har medgetts anstånd med betalningen av det återkrävda beloppet, skall ränta tas ut på beloppet. Räntan skall tas ut efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

Om ett belopp som har återkrävts enligt första eller andra stycket inte betalas i rätt tid skall dröjsmålsränta tas ut på det återkrävda beloppet, om det inte finns särskilda skäl mot det. För uttag av dröjsmålsränta gäller i tillämpliga delar räntelagen (1975:635).

¹ Senaste lydelse 2004:848.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.
 2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

2.18 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.

Härigenom föreskrivs att 30 § lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 §¹

Försäkringskassan skall besluta om återbetalning av bostadstillägg, om den som uppburit bostadstillägget genom att lämna oriktiga uppgifter eller genom att underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet har orsakat att bostadstillägget har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp. Detsamma gäller om bostadstillägg i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som uppburit bostadstillägget har insett eller skäligen borde ha insett detta.

Om det finns särskilda skäl får Försäkringskassan helt eller delvis efterge krav på återbetalning.

Om en person som har befunnits återbetalningsskyldig enligt första stycket har träffat avtal med Försäkringskassan om en avbetalningsplan eller har medgettts anstånd med betalningen av det återkrävda beloppet, skall ränta tas ut på beloppet. Räntan skall tas ut efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

Om ett belopp som har återkrävts enligt första stycket inte betalas i rätt tid skall dröjsmålsränta tas ut på det återkrävda beloppet, om det inte finns särskilda skäl mot det. För uttag av dröjsmålsränta gäller i tillämpliga delar räntelagen (1975:635).

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2004:852.

3 Ärendet och dess beredning

Den förra regeringen inledde ett brett åtgärdsprogram för att bekämpa skatte- och förmånsfusk, vilket aviserades i såväl 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100 finansplan avsnitt 1.12) som budgetpropositionen för 2006 (prop. 2005/06:1 finansplan m.m. avsnitt 1.8). Som ett led i detta arbete beslutade den förra regeringen den 12 maj 2005 att inrätta en arbetsgrupp i Regeringskansliet – bestående av tjänstemän från Socialdepartementet, Finansdepartementet, Näringsdepartementet och Utbildnings- och kulturdepartementet – med uppdrag att se över vissa frågor om återkrav av felaktigt utbetalda ersättningar, bidrag och lån. Arbetsgruppen har i uppdrag att bl.a. ta fram förslag om skyldighet för den enskilde att betala ränta vid återkrav. Arbetsgruppens arbete skall redovisas senast den 31 januari 2007. Frågan om skyldighet för den enskilde att betala ränta inom socialförsäkringens och arbetslöshetsförsäkringens områden behandlades dock med förtur och avrapporterades särskilt. Den 12 december 2005 lämnade arbetsgruppen delrapporten *Vissa regler om ränta i samband med återkrav* (S2005/10082/SF), i vilken arbetsgruppen har lagt fram förslag som skall möjliggöra för Försäkringskassan att debitera ränta vid återkrav av socialförsäkringsförmåner och aktivitetsstöd. Arbetsgruppens förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring finns i *bilaga 1*.

Delrapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2* och en sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr S2005/10082/SF).

Regeringen har i budgetpropositionen för 2007 angivit att avsikten är att det under hösten 2006 skall lämnas en proposition med förslag om att ränta skall tas ut vid återkrav av för mycket utbetald ersättning inom socialförsäkringen (prop. 2006/07:1 finansplan m.m. avsnitt 1.7.1).

De nu föreliggande lagförslagen har under hand beretts med remissinstanserna, som i sak inte har haft något att erinra mot förslagen.

4 Bakgrund

Allmänt om återkrav

Det finns bestämmelser i ett stort antal författningar som reglerar enskildas återbetalningsskyldighet när de på felaktiga grunder uppburit en ersättning, ett bidrag eller lån eller uppburit något av dessa med ett för högt belopp. I 20 kap. 4 § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) anges att om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller på annat sätt förorsakat att ersättning utgått obehörigen eller med ett för högt belopp, skall återbetalning ske av vad som för mycket utbetalats. Har någon eljest obehörigen eller med för högt belopp uppburit ersättning och har han skäligen bort inse detta, skall enligt paragrafen återbetalning ske av vad som för mycket utbetalats. I paragraferna om återkrav finns vanligen också bestämmelser om eftergift. Så anges t.ex. i 20 kap. 4 § AFL att om

det i särskilt fall finns anledning får Försäkringskassan helt eller delvis efterge krav på återbetalning.

Regeringsrättens dom om återkrav och ränta

Försäkringskassan har tidigare tagit ut ränta vid återkrav av ersättningar inom socialförsäkringen. Som stöd härför har Försäkringskassan använt bestämmelserna i förordningen (1993:1138) om hantering av statliga fordringar (hanteringsförordningen).

Regeringsrätten avgjorde den 6 maj 2004 ett mål som avsåg återkrav av delpension samt anspråk på ränta (RÅ 2004 ref. 54). En allmän försäkringskassa hade i samband med att den beslutat om återbetalningskyldighet av felaktigt utbetald delpension även debiterat den enskilde ränta på det återbetalningspliktiga beloppet. Till stöd för sitt beslut om räntan hade försäkringskassan åberopat bestämmelserna i 6–8 §§ hanteringsförordningen. I 6 § föreskrivs att ränta skall tas ut på statliga fordringar enligt en räntesats som för varje budgetår fastställs av Riksgäldskontoret (statens utlåningsränta). Enligt 7 och 8 §§ skall dröjsmålsränta tas ut på fordringar och lån som inte betalas i rätt tid, om det inte finns särskilda skäl mot det eller något annat följer av lånebestämmelserna. Vidare föreskrivs att dröjsmålsränta skall tas ut enligt räntelagen (1975:635) eller enligt andra grunder efter samråd med Ekonomistyrningsverket.

Regeringsrätten uttalar i sin dom att rätten för en myndighet att ta ut ränta på en fordran som baseras på offentligrättslig lagstiftning förutsätter uttryckligt författningsstöd. En slutsats som kan dras av Regeringsrättens dom är att hanteringsförordningen inte reglerar Försäkringskassans rätt att ta ut ränta på återbetalningskrav riktade mot enskilda subjekt. Regeringsrätten uttalar således att rätten att ta ut ränta förutsätter uttryckligt författningsstöd såsom räntelagen (1975:635) eller en specialförfattning. Eftersom varken lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) eller någon annan tillämplig författning innehöll någon räntebestämmelse undanröjde Regeringsrätten beslutet om ränta.

Efter Regeringsrättens dom har Försäkringskassan upphört att ta ut ränta i andra fall än när stöd härför finns i lag.

Omfattningen av regeringens förslag

Med socialförsäkringsförmåner i deras egentliga betydelse avses i regeringens förslag i första hand sådana förmåner som regleras i AFL eller i övrig socialförsäkringslagstiftning. AFL är att betrakta som en huvudförfattning på socialförsäkringsområdet såtillvida att lagen innehåller flera bestämmelser som är gemensamma för området såsom handläggnings- och förfaranderegler. Ett förhållandevis stort antal av de övriga författningar på socialförsäkringsområdet hänvisar därför till AFL.

Sådana hänvisningar finns också i lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret och i lagen (1993:16) om försäkring mot vissa semesterlönekostnader. Dessa lagar administreras av Försäkringskassan men omnämns t.ex. inte i socialförsäkringslagen (1999:799). I lagrådsremissen kommer de två lagarna dock

i den löpande texten utöver förslagsrutan att ingå i de beskrivningar som avser sådana socialförsäkringsförmåner som regleras i socialförsäkringslagstiftningen utanför AFL.

5 Skyldighet att betala ränta vid återkrav av socialförsäkringsförmåner

Regeringens förslag: Om en person som har befunnits återbetalnings-skyldig enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring har kommit överens med Försäkringskassan om en avbetalningsplan eller har beviljats anstånd med betalningen av det återkrävda beloppet, skall ränta tas ut på beloppet med en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

Om ett belopp som har återkrävts av en enskild enligt lagen om allmän försäkring inte har betalats i rätt tid skall dröjsmålsränta tas ut på det återkrävda beloppet, om det inte finns särskilda skäl mot det. För uttag av dröjsmålsränta gäller i tillämpliga delar räntelagen (1975:635). Räntesatsen motsvarar då den av Riksbanken fastställda referensräntan med ett tillägg av åtta procentenheter.

Motsvarande bestämmelser om ränta införs också i övrig socialförsäkringslagstiftning samt i lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret och i lagen (1993:16) om försäkring mot vissa semesterlönekostnader.

Bestämmelser om återkrav och eftergift av återkrav införs i lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till personer med funktionshinder.

Arbetsgruppens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Arbetsgruppen föreslår dock att det också skall införas bestämmelser om ränta på återkrav av aktivitetsstöd. I arbetsgruppens rapport lämnas inte några lagförslag till ändringar i annan lagstiftning på socialförsäkringsområdet. Emellertid angavs i rapporten att sådana bestämmelser om ränta skulle införas i övrig socialförsäkringslagstiftning.

Remissinstanserna: Det stora flertalet av remissinstanserna är positiva till att det införs en möjlighet att ta ut ränta vid återkrav av förmåner som handläggs av Försäkringskassan. Några remissinstanser anser att man bör avvakta med att införa räntebestämmelser till dess att arbetsgruppen har lagt fram ett komplett förslag om återkrav och ränta. *Försäkringskassan* anser det vara av största vikt att det snarast införs en reglering som gör det möjligt att ta ut dröjsmålsränta vid återkrav. Under förutsättning att dröjsmålsränta kan tas ut för samtliga förmåner som handläggs av myndigheten tillstyrker Försäkringskassan förslagen. *Riksgäldskontoret*, som avstyrker att statens utlåningsränta används som grund för ränteberäkningen, anser att en marknadsmässig och riskavspeglande ränta bör användas, om inte tydliga skäl talar mot detta. *Ekonomistyrningsverket* pekar på att det kan finnas anledning att ta upp frågan om övergångsbestämmelser. *Skatteverket* tillstyrker att Försäkringskassan får möjlighet

att ta ut ränta på återkrav men anser att räntorna inte skall vara avdragsgilla vid inkomsttaxeringen.

Kammarkollegiet har inga invändningar mot förslaget men anser att det bör övervägas om inte ränta i stället kan tas ut enligt reglerna i 5 § räntelagen (1975:635). Enligt kollegiet bör det i lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) anges vilka bestämmelser i räntelagen som är tillämpliga. *Länsstyrelsen i Skåne län* och *Länsstyrelsen i Västmanlands län* tillstyrker förslaget. *Länsstyrelsen Västerbotten* har inget att invända mot förslaget.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) avstyrker att dröjsmålsränta tas ut och föreslår att det i stället tas ut utlåningsränta eftersom det blir onödigt komplicerat med två slags räntor. Sker inte betalning på förfallodagen bör det enligt CSN tas ut påminnelseavgift. Vidare föreslår CSN dels att en expeditionsavgift skall kunna tas ut vid avisering av återkrav, dels att det införs en övergångsbestämmelse. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF)* har inga synpunkter på författningsförslagen men nämner att vid överklaganden kan den enskildes ränteskuld komma att uppgå till avsevärt belopp innan ärendet är avgjort. *Arbetsmarknadsstyrelsen* instämmer i förslagen. *Sveriges Advokatsamfund* har inte någon erinran mot förslaget. *Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO)* delar bedömningen att ränta som huvudregel skall kunna tas ut på återkrav.

Ordföranden för Delegationen för åtgärder mot felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen anser det vara angeläget med en skyldighet att betala ränta vid återbetalning. Ordföranden tolkar förslaget så att ändringar skall göras i annan lagstiftning så att det inom Försäkringskassans område blir en heltäckande lagstiftning om ränta vid återkrav. I 20 kap. 4 c § AFL bör enligt ordföranden anges vilka bestämmelser i räntelagen som är tillämpliga. De omständigheter under vilka man skall underlåta att ta ut dröjsmålsränta bör preciseras. Vidare anser ordföranden att övergångsbestämmelser bör införas.

Länsrätten i Göteborg anser att det finns skäl att införa bestämmelser om ränta vid återkrav men att man bör avvakta till arbetsgruppens slutrapport. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anför att utgångspunkten för ränteberäkningen i 20 kap. 4 b § AFL bör regleras uttryckligen. Det bör i 20 kap. 4 c § AFL då även anges att dröjsmålsräntan skall beräknas enligt 4 och 6 §§ räntelagen. *Kammarrätten i Stockholm* tillstyrker i princip förslaget. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa (SmåA)* avstyrker förslaget såvitt avser uttag av ränta inom arbetslöshetsförsäkringen eftersom sådan ersättning uppbärs av en grupp med mycket låg betalningsförmåga. Enligt SmåA är det alternativt olämpligt att ta ut ränta även inom Försäkringskassans område.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av bestämmelser om ränta

Socialförsäkringarna omfattar årligen utbetalningar om drygt 400 miljarder kronor, vilket motsvarar cirka hälften av statens utgifter. Försäkringskassan fattar varje år cirka 60 miljoner utbetalningsbeslut. De studier som gjorts beträffande omfattningen av oegentligheter inom vissa ärendeslag visar att andelen polisanmälda ärenden är mycket låg. Mycket

få ärenden leder till åtal och fällande dom. Till detta skall läggas att de enskilda inte ens behöver betala ränta för det fall de felaktigt uppbär bidrag eller ersättningar. Det är klart otillfredsställande att enskilda som felaktigt disponerat statliga medel inte ens skall behöva betala ränta på det felaktigt disponerade beloppet som de skall betalas tillbaka. En sådan ordning bör inte få bestå.

Det finns vidare skäl att befara att viljan att återbetala felaktigt utbetalda belopp hos vissa personer är svag enbart till följd av att ränta inte löper på fordringarna. Ett införande av bestämmelser om dröjsmålsränta kan då verka som ett påtryckningsmedel och ge incitament till att avtal om avbetalningsplaner kommer till stånd. Det sagda är också ett skäl för att räntenivån för dröjsmålsränta bör sättas högre än för ränta som utgår sedan avtal om avbetalningsplan träffats eller anstånd medgetts.

Småföretagarnas Arbetslöshetskassa har som framgått väckt frågan om det inte är olämpligt att införa ränta på området med hänvisning till att det är en grupp med mycket låg betalningsförmåga som drabbas. I författningarna på socialförsäkringsområdet finns bestämmelser om eftergift av återbetalningsskyldigheten. Enligt 8 § räntelagen får en ränta jämkas, om det skulle vara oskäligt att utkräva den på grund av att de enskilda till följd av sjukdom, arbetslöshet eller annan liknande omständighet varit förhindrade att betala i rätt tid. Regeringen anser därför att bestämmelserna på området ger tillräckliga garantier för att nödvändig hänsyn skall kunna tas till de försäkrades ekonomiska och sociala förhållanden.

Det kan här tilläggas att det rör sig om inte obetydliga belopp som staten går miste om på grund av att ränteregler saknas. De allmänna försäkringskassornas samlade beslut om återkrav (exklusive underhållsstöd) uppgick 2004 till 1 084 miljoner kronor. Under 2003, då de allmänna försäkringskassorna fortfarande debiterade ränta på återkrävda belopp, inbetalades sammanlagt 48,5 miljoner kronor i ränta.

Ränteregler i avvaktan på en heltäckande reglering

Av skäl som anförts ovan är det i avvaktan på arbetsgruppens slutliga förslag rörande återkrav enligt regeringens uppfattning angeläget att redan nu införa bestämmelser om ränta inom socialförsäkringen. Det kan självfallet inte uteslutas att de regler som nu föreslås i någon mån kan behöva ändras till följd av de regler som senare kan komma att föreslås. Omfattningen av ändringsförslagen är dock begränsade. Dessutom torde ändringarna ställa hanterbara krav på Försäkringskassan när det gäller anpassningar av de administrativa systemen för att hantera räntekrav på återkrävda belopp.

Särskilt om ränta inom socialförsäkringsområdet

I de fall då några särskilda bestämmelser inte funnits i socialförsäkringsförfattningarna har som ovan nämnts de allmänna försäkringskassorna före Regeringsrättens dom den 6 maj 2004 tagit ut ränta vid återkrav med stöd av de allmänna bestämmelserna i förordningen (1993:1138) om hantering av statliga fordringar (hanteringsförordningen). Ränta har såle-

des påförts dels i form av dröjsmålsränta vid försenad återbetalning av det återkrävda beloppet, dels i form av ränta motsvarande statens utlåningsränta vid medgiven avbetalning av eller anstånd med ett sådant belopp.

Den ordning som tillämpades före den 6 maj 2004 på räntor vid återkrav enligt AFL bör av skäl som tidigare anförts återställas. Dröjsmålsränta bör alltså tas ut vid utebliven betalning av ett ställt återkrav av felaktigt utbetalda förmåner. Det ter sig även naturligt att återbetalningskyldiga som får viss respit med betalningen av återkravsbeloppet, antingen genom en avbetalningsplan eller att anstånd med betalningen medges, åläggs att betala ränta på beloppet. Nivån på sådan ränta bör sättas lägre än på dröjsmålsräntan. Genom att utforma bestämmelserna på sådant sätt att Försäkringskassan kan ta ut ränta i återkravssammanhang på liknande sätt som gjordes före den 6 maj 2004 uppnås den fördelen att tidigare administrativa system och handlägningsrutiner på ett enkelt sätt kan återupptas.

De tidigare rutinerna för ränteuttag vid återkrav byggde som nämnts på en tillämpning av hanteringsförordningen. Det är emellertid inte någon möjlig lösning att i AFL eller någon annan lag på området hänvisa till bestämmelser i hanteringsförordningen. Regeringsrätten har ju för övrigt i sitt avgörande uttalat att hanteringsförordningen har ett annat tillämpningsområde än det nu aktuella. En lämplig lösning är i stället att regleringen sker genom att relevanta delar av hanteringsförordningen får tjäna som förebild för de bestämmelser som införs i 20 kap. AFL.

Några remissinstanser har ifrågasatt om inte de av arbetsgruppen föreslagna bestämmelserna i 20 kap. 4 b och 4 c §§ bör byta plats. Det faller sig emellertid mest naturligt att såsom arbetsgruppen har föreslagit låta bestämmelserna om dröjsmålsränta komma efter bestämmelserna om ränta när det föreligger en avbetalningsplan eller anstånd med återbetalning. Dröjsmålsränta kan nämligen komma i fråga även vid dröjsmål med en delbetalning inom ramen för en avbetalningsplan eller om återbetalningen uteblivit sedan tiden som ett anståndsbeslut gällt gått ut.

Några remissinstanser har anført att bestämmelserna om ränta bör ha en hänvisning till tillämpliga bestämmelser i räntelagen och att det klarare bör framgå från vilken tidpunkt ränta skall utgå. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anser att det dels i 20 kap. 4 b § uttryckligen bör anges utgångspunkten för ränteberäkningen och dels att dröjsmålsräntan skall beräknas enligt 4 och 6 §§ räntelagen, medan *Kammarkollegiet* anser att det bör övervägas om inte ränta kan tas ut enligt 5 § räntelagen. Enligt *ordföranden för delegationen för åtgärder mot felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen* bör det hänvisas till 3 och 6 §§ räntelagen. *Länsrätten i Göteborg* efterlyser klarare bestämmelser om från vilken tidpunkt dröjsmålsränta skall utgå.

Regeringen gör den bedömningen att utgångspunkten för ränteberäkningen redan framgår av lagtexten i 20 kap. 4 b § AFL. Vad sedan gäller dröjsmålsräntan har regeringen i det föregående konstaterat att bestämmelserna bör utformas så att Försäkringskassan kan ta ut ränta i återkravssammanhang på liknande sätt som gjordes före den 6 maj 2004. Tidigare system och rutiner byggde ju på bestämmelserna i hanteringsförordningen. I 8 § första stycket hanteringsförordningen föreskrivs att

dröjsmålsränta skall tas ut enligt räntelagen. Någon precisering av vilka bestämmelser som avses i räntelagen har inte ansetts erforderlig.

Olika bestämmelser i räntelagen kan vara tillämpliga beroende på situationen i det enskilda fallet. Det är inte enbart bestämmelserna om beräkningen av dröjsmålsränta i 4 och 6 §§ räntelagen som kan vara tillämpliga. Även t.ex. bestämmelserna om jämkning i 8 § samma lag kan komma i fråga. Regeringen anser det vara mindre lämpligt att bygga ut bestämmelserna med en precisering av tillämpliga bestämmelser i räntelagen som ju reglerar privaträttsliga förhållanden. När det gäller tidpunkten från vilken dröjsmålsränta löper hänvisas till författningskommentaren.

I den föreslagna paragrafen 20 kap. 4 b § AFL finns ingen bestämmelse om jämkning av räntan. *Centrala studiestödsnämnden* (CSN) har föreslagit att denna ränta skall kunna sättas ned. För de enskilda är räntan här en förutsebar följd av att ingå en överenskommelse om avbetalning med eller begära anstånd hos Försäkringskassan. Det kan därför inte heller anses påkallat att koppla någon jämningsmöjlighet till paragrafen.

Enligt arbetsgruppens förslag till bestämmelser i 20 kap. 4 c § AFL skall dröjsmålsränta tas ut, om det inte finns särskilda skäl mot det. Som exempel på en omständighet som kan utgöra skäl för jämkning enligt AFL nämner arbetsgruppen att dröjsmål har uppkommit på grund av försenad handläggning hos Försäkringskassan i samband med begäran att få till stånd en avbetalningsplan eller att få anstånd. *Kammarrätten i Stockholm* anser att uttrycket ”synnerliga skäl” är ett adekvat och tydligt rekvisit för jämkning som skulle innebära en motiverad skärpning samtidigt som det av arbetsgruppens exempel skulle kunna anses utgöra synnerliga skäl mot uttag av dröjsmålsränta. Som nämnts i det föregående är syftet med förslaget att Försäkringskassan skall kunna ta ut ränta på motsvarande sätt som har skett tidigare. I den tidigare tillämpade 7 § hanteringsförelagningen föreskrivs att dröjsmålsränta skall tas ut, om det inte finns särskilda skäl mot det. Det finns enligt regeringens uppfattning i detta sammanhang inte tillräckliga skäl för att införa någon skärpning av möjligheterna till jämkning.

CSN har påpekat att den föreslagna jämningsmöjligheten i 20 kap. 4 c § AFL inte är likalydande med jämningsmöjligheten i räntelagen. Som framgår nedan av författningskommentaren till 20 kap. 4 c § utgör möjligheten till jämkning enligt denna bestämmelse en komplettering till jämningsmöjligheterna enligt räntelagen. Vid jämkning enligt räntelagen beaktas omständigheter av subjektiv natur, dvs. omständigheter som hänför sig till de enskilda, medan jämkning enligt AFL hänför sig till övriga omständigheter.

Det finns som nämnts inte någon möjlighet att jämka räntan enligt 20 kap. 4 b § AFL. Skulle Försäkringskassan sedan sådan ränta börjat löpa finna skäl att helt eller delvis efterge kravet på återbetalningen, kvarstår alltså en skuld för de enskilda på upplupen ränta motsvarande vad som löpt på den eftergivna delen av kravet. Detsamma kan uppstå i fråga om dröjsmålsränta enligt 4 c § i samma kap., om grunden för eftergiften inte är sådan att den också kan föranleda motsvarande jämkning av dröjsmålsräntan. En sådan konsekvens som den beskrivna kan inte anses oskäligen för enskilda som på felaktiga grunder har disponerat statens medel.

Försäkringskassan är tveksam till ett påslag med två procentenheter på statens utlåningsränta när det finns en avbetalningsplan och menar att en sådan räntenivå skulle kunna minska de enskildas vilja att ta tag i sina skuldsituationer. Regeringen anser emellertid att det i linje med övriga insatser som för närvarande pågår för att öka effektiviteten i återkravsverksamheten finns skäl att fastställa en något högre räntesats för dem som felaktigt disponerat statens medel än den räntesats som anges i hanteringsförordningen (statens utlåningsränta). De som accepterar en avbetalningsplan undgår ju för övrigt den högre räntenivån för dröjsmålsränta. Så även om det kan ligga något i *Försäkringskassans* farhågor torde å andra sidan effekten för många i stället bli den omvända. Tanken med det föreslagna påslaget om två procentenheter på statens utlåningsränta är ju också att det skall spegla statens risk för förluster vid avbetalningar och anstånd. En räntesats som överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter är också i överensstämmelse med den räntesats som gäller vid återkrav enligt bl.a. 5 kap. 4 § studiestödslagen (1999:1395) och återkrav av andra ekonomiska stöd vid studier. Sammantaget finner regeringen att övervägande skäl talar för att det remitterade förslaget bör få kvarstå oförändrat.

Riksgäldskontoret anser att en marknadsmässig och riskavspeglande ränta bör användas i stället för statens utlåningsränta. En sådan ordning kan emellertid inte införas utan ytterligare analyser som inte kan göras i detta sammanhang.

Skatteverket har anfört bl.a. att ränta och dröjsmålsränta med anledning av återkrav inte bör vara avdragsgilla vid inkomsttaxeringen och att räntan bör sänkas i motsvarande mån. Under den tid *Försäkringskassan* tog ut ränta var denna avdragsgill. Frågan har inte utretts av arbetsgruppen och regeringen tar inte nu ställning till den.

Behovet av ändringar i lagar utanför AFL

AFL omfattar numera endast sjuk- och föräldraförsäkringsförmåner. Lagen är dock alltså utformad som en huvudförfattning på socialförsäkringsområdet på så sätt att den innehåller flera bestämmelser som är gemensamma för området. Det är i AFL flertalet regler av övergripande karaktär finns, t.ex. handläggnings- och förfaranderegler. Ett förhållandevis stort antal författningar på socialförsäkringsområdet hänvisar därför till AFL i dessa delar.

I den utsträckning de andra författningarna hänvisar till AFL:s bestämmelser om återkrav bör ändringar göras i författningarna så att de hänvisar också till de föreslagna räntebestämmelserna i AFL.

Andra författningar på socialförsäkringsområdet innehåller egna återkravsregler. I de författningarna bör det införas motsvarande räntebestämmelser som i AFL. En sådan författning är lagen (1993:737) om bostadsbidrag (BoL). Arbetsgruppen har här föreslagit att ränta skall utgå också på sådan avgift som enligt 22 § tredje stycket BoL tillkommer för dem som efter avstämning mellan preliminärt och slutligt bostadsbidrag skall återbetala vad de erhållit för mycket i bidrag. Någon ränta på avgiften enligt BoL bör dock inte enligt regeringens mening tas ut eftersom ett sådant ränteuttag är att jämställa med ränta på ränta.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna skall träda i kraft den 1 maj 2007. De nya bestämmelserna skall inte tillämpas på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

Arbetsgruppens förslag saknar övergångsbestämmelser.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har påtalat att det finns behov av att införa övergångsbestämmelser, däribland Ekonomistyrningsverket, *Centrala studiestödsnämnden* och *ordföranden för Delegationen för åtgärder mot felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen*. *Länsrätten i Göteborg* anför att övergångsbestämmelser är erforderliga. Det är enligt Länsrätten ovisst om ett beslut om återbetalningsskyldighet som fattats före ikraftträdandet därefter kan förenas med skyldighet att betala ränta.

Skälen för regeringens förslag: De nya räntebestämmelserna är betungande för de enskilda. Detta gäller särskilt dröjsmålsräntan som utöver verkan som påtryckningsmedel kan ses som en sanktion mot dem som inte i rätt tid betalar återkrävt belopp. De som avvaktar med att betala ett återkrav som riktats mot dem före ikraftträdandet, t.ex. därför att de har överklagat beslutet om återkrav, bör inte heller i efterhand kunna påföras ränta. Det är alltså påkallat att de enskilda får viss tid på sig att anpassa sig till de nya bestämmelserna om ränta. Mot denna bakgrund bör lagändringarna kompletteras med en övergångsbestämmelse av innebörd att det inte utgår ränta på återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.

7 Konsekvenser av förslagen

Ekonomiska och administrativa konsekvenser

Det sammanlagda beloppet för obetalda fordringar som grundats på de allmänna försäkringskassornas återkrav av felaktiga utbetalningar (exklusive underhållsstöd) uppgick år 2004 till 1 084 miljoner kronor. Under år 2003, då de allmänna försäkringskassorna fortfarande debiterade ränta på återkrävda belopp, inbetalades sammanlagt 48,5 miljoner kronor i ränta. Regeringens förslag om att ta ut ränta vid återkrav kommer således att leda till ökade intäkter för staten.

De nya bestämmelserna kan förväntas medföra ett visst administrativt merarbete för Försäkringskassans del, men kostnaderna för detta beräknas bli mycket begränsade i och med att myndigheten redan har ett system som är uppbyggt för uttag av ränta. Dessa kostnader hanteras inom befintliga ramar för Försäkringskassans administration.

Konsekvenser för de enskilda

För de enskilda kan de nya bestämmelserna medföra en merkostnad i form av ränta, om de inte betalar återkrävda belopp i rätt tid. Detta gäller

också om de enskilda väljer att återbetala det återkrävda beloppet enligt en avbetalningsplan eller beviljas anstånd med betalningen.

Regeringens förslag kommer med stor sannolikhet att öka betalningsbenägenheten hos de enskilda.

8 Författningskommentar

I detta avsnitt kommenteras förslaget till de nya räntebestämmelserna i lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Ändringarna i övriga socialförsäkringslagar går lagtekniskt till så att det införs bestämmelser som antingen hänvisar till de nya bestämmelserna i AFL eller så tjänar dessa som förebild för egna bestämmelser. Under egna avsnitt kommenteras bara sådana ändringsförslag som också innehåller något i sak som ligger utanför de nya räntebestämmelserna i AFL eller om det annars är påkallat för att underlätta förståelsen av reglerna. Principen för avsnittens numrering är att numret 8 åtföljs av samma nummer som den kommenterade ändringen har i avsnittet 1.

8.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

20 kap.

4 b §

Paragrafen är ny och anger i vilka fall ränta skall tas ut då Försäkringskassan medgivit att en fordran på återkrav enligt 4 § inte behöver betalas omgående.

Försäkringskassan har möjlighet att ingå avtal med de återbetalningskyldiga om avbetalning av fordran. Vidare kan Försäkringskassan medge betalningsanstånd. Har Försäkringskassan medgett att betalningen av ett återkrävt belopp helt eller delvis får anstå på grund av något av skälen som anges i paragrafen skall ränta löpa på beloppet. Räntan motsvarar den av Riksgäldskontoret årligen fastställda statliga utlåningsräntan med ett tillägg av två procentenheter. Räntan börjar löpa från den dag den försäkrade har träffat avtal om en avbetalningsplan eller har medgivits anstånd med betalning av det återkrävda beloppet.

4 c §

Paragrafen är ny och anger att dröjsmålsränta skall tas ut vid dröjsmål med betalning av ett belopp som har återkrävts enligt 4 §.

Dröjsmål kan föreligga från och med förfallodagen för såväl en huvudfordring som en delbetalning enligt en avbetalningsplan. Motsvarande gäller om tiden enligt ett anståndsbeslut löpt ut. Av hänvisningen till att räntelagen (1975:635) gäller i tillämpliga delar följer bl.a. att vad som sägs där om tidpunkt för uttagande av dröjsmålsränta, storleken av den och jämkning skall äga motsvarande tillämpning vid krav på dröjsmålsränta enligt den nya paragrafen. För tidpunkten från när dröjsmålsränta börjar löpa tillämpas bestämmelserna i 3 eller 4 § räntelagen. Det innebär att dröjsmålsränta börjar löpa från den dag som infaller trettio dagar efter

det att återkrav framställdes (4 §), om inte annat följer av att ett avtal om avbetalning träffats eller anstånd har medgetts (3 §). Dröjsmålsränta utgår med en räntesats som motsvarar den av Riksbanken fastställda referensräntan med ett tillägg av åtta procentenheter.

I paragrafen anges vidare att dröjsmålsränta inte skall tas ut, om det finns särskilda skäl mot det. Bestämmelsen kompletterar räntelagens jämningsgrunder som hänför sig till omständigheter av subjektiv natur. Med särskilda skäl avses i den nya paragrafen andra omständigheter som således inte hänför sig till gäldenärerna. Det kan röra sig om fall då en begäran om att få träffa avtal om avbetalning eller om att få anstånd med betalningen är framställd före förfallodagen men dröjsmålet beror arbetsanhopning eller något annat skäl som är hänförligt till Försäkringskassan.

Övervägandena av bestämmelserna i paragraferna finns i avsnitt 5.

8.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till personer med funktionshinder

5 §

I paragrafen införs ytterligare hänvisningar till lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Hänvisningarna innebär att också bestämmelserna om återbetalningsskyldighet i 20 kap. 4 § första och andra styckena AFL och om ränta i 20 kap. 4 b och 4 c §§ samma lag blir tillämpliga i ärenden om bilstöd. Återbetalningsskyldigheten i 20 kap. 4 § första och andra styckena har sin motsvarighet i 16 § förordningen (1988:890) om bilstöd till personer med funktionshinder. Någon utvidgning av denna är således inte avsedd.

8.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag

22 §

I denna paragraf finns bestämmelser om avstämning mellan preliminärt och slutligt bostadsbidrag.

I *tredje stycket* har ett förtydligande gjorts så att det numera klart framgår att ränta enligt paragrafen betalas på belopp som betalas ut till bidragsmottagarna, medan avgift tas ut på belopp som bidragsmottagarna efter avstämning skall betala tillbaka.

28 §

Paragrafen anger förutsättningarna för när bidragsmottagarna blir återbetalningsskyldiga av bostadsbidrag, när eftergift helt eller delvis kan komma i fråga och när avräkning kan bli aktuell (s.k. tvungen kvittning). I paragrafen har införts tre nya stycken om ränta.

Tredje och fjärde styckena anger att om bidragsmottagare som skall återbetala bostadsbidrag också skall betala ränta respektive dröjsmålsränta på beloppet. Förebilden för bestämmelserna finns i de nya paragraferna 20 kap. 4 b och 4 c §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring

(AFL). Utöver vad som anförs i författningskommentaren till paragraferna i AFL kan nämnas följande.

Bostadsbidrag betalas ut som ett preliminärt bidrag. Slutligt bidrag bestäms i efterhand för varje kalenderår under vilket preliminärt bidrag lämnats. Bidragsmottagarens inkomster enligt inkomsttaxeringen läggs till grund för beräkningen av det slutliga bidraget. Återbetalningsskyldighet kan uppkomma i två situationer. Den ena situationen uppkommer om det i samband med beslut om slutligt bostadsbidrag framkommer att det preliminära bidraget har betalats ut med för högt belopp. Vid återbetalning i samband med sådan avstämning skall bidragsmottagaren då enligt 22 § tredje stycket också betala en avgift på skillnadsbeloppet. Den andra situationen då återbetalningsskyldighet kan uppkomma är då preliminärt bidrag har betalats ut felaktigt eller med för högt belopp. I bägge situationerna är de nya bestämmelserna om ränta och dröjsmålsränta i tredje och fjärde styckena i princip tillämpliga. Vid återbetalning i avstämningssfället skall ränta eller dröjsmålsränta utgå på beloppet som skall betalas enligt 22 § med undantag för avgiften, alltså skall räntan endast beräknas på själva skillnadsbeloppet.

I *femte stycket* anges uttryckligen att ränta inte utgår på sådan avgift som avses i 22 § tredje stycket.

8.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd

15 §

I paragrafen anges förutsättningarna för interimistiskt beslut om underhållsstöd, för när de som underhållsstödet betalats ut till är återbetalningsskyldiga och för när eftergift helt eller delvis kan komma i fråga. I paragrafen har införts ett nytt stycke om ränta.

Hänvisningen i *fjärde stycket* till räntebestämmelserna i 20 § innebär att de som är återbetalningsskyldiga enligt andra stycket också skall betala ränta på beloppet.

20 §

Paragrafen anger förutsättningarna för när de som underhållsstöd betalats ut till blir återbetalningsskyldiga, för när eftergift helt eller delvis kan komma i fråga och för när avräkning kan bli aktuell (s.k. tvungen kvittning). I paragrafen har införts två nya stycken om ränta.

I *tredje och fjärde styckena* har det införts bestämmelser om ränta för vilka de nya bestämmelserna i 20 kap. 4 b och 4 c §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring tjänar som förebild. Ränta enligt de nya bestämmelserna kan endast utgå på återkrav som är riktade mot personer som underhållsstödet betalas ut till, dvs. i de allra flesta fallen boföräldrarna eller studerande som får förlängt underhållsstöd.

De nya bestämmelserna om ränta är inte tillämpliga på sådan återbetalningsskyldighet som kan åläggas de bidragsskyldiga föräldrarna enligt 21–31 a §§. Vid räntekrav riktade mot bidragsskyldiga tillämpas i stället 36 §.

41 §

Paragrafen innehåller en sådan föreskrift som medger att Försäkringskassans beslut riktade mot bidragsskyldiga om att utge återbetalningsbelopp eller ränta utgör en verkställbar exekutionstitel.

Ett förtydligande har gjorts i paragrafen så att det klart framgår att föreskriften bara gäller bidragsskyldigas återbetalningsbelopp jämte eventuellt krav på ränta enligt 21 och 36 §§.

8.16 Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799)

3 kap.

2 §

Paragrafen anger de författningar om bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner utanför lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) som en i Sverige bosatt person omfattas av. Ändringen i punkten 4 innebär en rättelse. Författningens rubrik som anges i punkten ändrades den 1 juli 2006 (prop. 2005/06:92, bet. 2005/06:SoU25, rskr. 2005/06:302).

5 kap.

7 §

Paragrafen hänvisar till tillämpliga bestämmelser i AFL. Ändringen i paragrafen omnämns nedan under rubriken Övriga ändringsförslag.

Övriga ändringsförslag

I övriga författningar på socialförsäkringsområdet görs ändringar i överensstämmelse med de nya bestämmelser om ränta vid återbetalning eller återkrav av socialförsäkringsförmåner som införs i lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL).

I de författningar som innehåller hänvisningar till återbetalningsbestämmelserna i 20 kap. 4 § AFL, införs hänvisningar till de nya räntebestämmelserna i 20 kap. 4 b och 4 c §§ samma lag. Det sagda gäller ändringarna i 9 § lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn, 26 § lagen (1991:1047) om sjuklön, 4 § lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret, 3 § lagen (1993:16) om försäkring mot vissa semesterlönekostnader, 22 § lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag samt 5 kap. 7 § socialförsäkringslagen (1999:799). I 5 kap. 1 § lagen (1998:702) om garantipension införs i stället en hänvisning till räntebestämmelserna i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (jfr nedan).

I andra författningar som innehåller egna bestämmelser om återbetalning och återkrav, införs nya bestämmelser om ränta som är utformade med de nya bestämmelserna i 20 kap. 4 b och 4 c §§ AFL som förebild. Sådana bestämmelser införs i 12 § tredje och fjärde styckena lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag, 17 § fjärde och femte styckena lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård, 13 § fjärde och femte styckena lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare, 16 § fjärde och femte styckena lagen (1993:389) om assistans-

ersättning, 14 kap. 1 § fjärde och femte styckena lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, 8 kap. 5 § fjärde och femte styckena lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn samt 30 § tredje och fjärde styckena lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.

2 Författningsförslag

Bilaga 1

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall införas två nya paragrafer, 20 kap. 4 b och 4 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap.

4 b §

Om en person, som har befunnits återbetalningsskyldig enligt 4 §, har träffat avtal med Försäkringskassan om en avbetalningsplan eller har medgivits anstånd med betalningen av det återkrävda beloppet skall ränta tas ut på beloppet efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

4 c §

Om ett belopp som har återkrävts enligt 4 § inte betalas i rätt tid skall dröjsmålsränta tas ut på det återkrävda beloppet om det inte finns särskilda skäl mot det. Dröjsmålsränta tas ut enligt de grunder som anges i räntelagen (1975:635).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

Förteckning över remissinstanser

Promemorian ”Vissa regler om ränta i samband med återkrav” från Arbetsgruppen med uppgift att se över regler om återkrav

1. Hovrätten över Skåne och Blekinge
2. Kammarrätten i Stockholm
3. Länsrätten i Göteborg
4. Försäkringskassan
5. Riksgäldskontoret
6. Ekonomistyrningsverket
7. Skatteverket
8. Kammarkollegiet
9. Länsstyrelsen i Skåne län
10. Länsstyrelsen i Västmanlands län
11. Länsstyrelsen i Västerbottens län
12. Centrala studiestödsnämnden
13. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
14. Arbetsmarknadsstyrelsen
15. Sveriges Advokatsamfund
16. Arbetslöshetskassornas samorganisation
17. Överklagandenämnden för studiestöd
18. Delegationen för åtgärder mot felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen (Fi 2005:03)